

УДК 636.2.082

ГЕНОТИП ТВАРИНИ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР У СЕЛЕКЦІЇ, СПРЯМОВАНІЙ НА ПОДОВЖЕННЯ ТРИВАЛОСТІ ПРОДУКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ МОЛОЧНИХ КОРІВ

I. В. Новак, науковий співробітник
novagor@bigmir.net

Інститут біології тварин НААН, м. Львів

Оцінюючи пристосованість популяції, стада чи групи тварин до умов розведення, важливо знати не лише досягнутий рівень продуктивних якостей, а більшою мірою визначити рівень можливості вдосконалення цих тварин. І тут важливе місце займає визначення внеску генотипу в генофонд наступного покоління. Подібну оцінку деякі дослідники проводять в еволюційній біології через оцінку диференційованого виживання і розмноження тварин. Інші вважають, що популяція має позитивну пристосованість, коли кількість її особин зростає, і навпаки.

Метою роботи було дослідити вплив генотипу на тривалість життя і продуктивного використання корів. Дослідження проведені на тваринах української чорно-рябої молочної породи у ПП «Агрофірма «Опілля» (тепер ТзОВ «Молочні ріки») Сокальського району Львівської області. Тривалість використання та найбільш поширені причини вибуття 398 корів оцінювали на основі даних первинного зоотехнічного обліку.

Встановлено, що тривалість життя корів становила у середньому по стаду 1851 ± 28 днів. Підтверджено вплив генотипу на цей показник. Найбільшим він був у тварин з умовною часткою спадковості голштинів до 50 % (1946 ± 52 дні). Слід відзначити, що зі збільшенням кровності за голштинською породою тривалість життя корів зменшувалася. Різниця за вищевказаним показником між тваринами з умовною часткою спадковості голштинів до 50 та 50–75 % становила 111 днів, до 50 та більше 75 % — 229 днів ($P < 0,05$) і 50–75 та більше 75 % — 118 днів. Мінливість тривалості життя корів, навпаки, зі збільшенням умовної частки спадковості голштинської породи зростала від 26,3 (у корів з кровністю за голштином до 50 %) до 36,3 % (у більш ніж 75 %-кровних тварин).

Аналогічна тенденція спостерігалася і за тривалістю продуктивного використання корів. Цей показник у тварин стада становив в середньому 1065 ± 27 днів. При цьому корови з часткою крові голштинів більше 75 % поступалися особинам з кровністю до 50 % на 179,5 дня, тваринам з кровністю 50–75 % — на 59,7 і середньому значенню по стаду — на 86,2 дня, а корови з часткою спадковості голштинів 50–75 %, своєю чергою, поступалися тваринам з кровністю за голштинською породою до 50 % на 119,8 і в середньому по стаду — на 26,5 дня.

Аналіз причин вибуття корів зі стада свідчить, що із 398 корів внаслідок низької продуктивності вибуло 30,1 % тварин, внаслідок порушення функції відтворювальної здатності — 25,9 %, через фізіологічну старість — 20,3 %, через захворювання вим'я — 14,6 % і внаслідок травм — 9,1 %.

З вищевказаного випливає, що половина піддослідних корів (49,6 %) вибула через порушення відтворювальної функції, захворювання вимені та через травми. Це можна пояснити причинно-наслідковим зв'язком, який має свої особливості, завдяки чому його можна виявити й дослідити. Однією з таких особливостей є те, що між причиною й наслідком існує генетичний зв'язок. На певному ступені розвитку причина породжує наслідок. У селекційному аспекті проблему вибуття тварин можна було б мінімізувати встановленням оптимальних за показниками тривалості й ефективності продуктивного використання генотипів. Як показали результати проведених досліджень, ці генотипи не повинні перевищувати $3/4$ частки спадковості за голштинською породою, тому що зі збільшенням спадковості голштинів названі показники зменшувалися, а їх мінливість збільшувалася. Встановлений високий рівень мінливості тривалості життя і продуктивного використання ($C_v = 26\text{--}53$ %) свідчить про широкі можливості для відбору тварин.

Отже, тривалість продуктивного використання піддослідних тварин значною мірою залежать від умовної частки спадковості поліпшуваних порід. Зі збільшенням кровності голштинів понад 75 % спостерігається значне зменшення тривалості продуктивного використання молочних корів.